
Ралица Къзаркова / Ralitsa Katsarkova

ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПРОСТРАНСТВЕНА
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА
В ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

*Factors for the Development and the Territorial
Organization of the Educational System in
Veliko Tarnovo Municipality*

The educational system in Veliko Tarnovo municipality has a determinant significance for the social sphere. It includes the already set up network of nursery schools, schools, colleges, universities and their allocation on the territory of the municipality.

The paper aims to reveal the factors that exercise influence on the development and the territorial organization of the educational system in the municipality according to the degree of their effect, and to classify them. These factors could be arranged in the following groups: geographical location, natural, economic, demographic and social. The geographical location, the demographic and the social factors exert the strongest influence, while the influence of the economic ones is of medium degree, and the impact of the natural factors is the weakest one.

Образованието е основна, фундаментална система за развитието на една нация. Неговите цели, задачи, методи и преди всичко съдържание разкриват пътя, по който се развива една страна и едновременно са мерило за нивото, което тя е достигнала. Изследванията на пространствената организация на образователната система са малко и недостатъчни. Ето защо изследванията на териториалната структура на образователната система ще придобиват все по-важно значение за обосноваване на политиката на министерствата и институциите, които са отговорни за тяхното поддържане.

В община Велико Търново образованието е структуроопределяща система за социалната сфера. Тя е анализирана и оценена в Общинския план за развитие на общината за периода 2007–2013 г., но непълно и недостатъчно. Отбелязано е още, че постигането на висок жизнен стандарт ще наложи и ново качество на образованието и обучението, което е в съответствие с потребностите на икономи-

ката и динамиката на трудовия пазар. Това е в съответствие и с Лисабонската стратегия на ЕС, фундаментален принцип на която е „развитие на обществото, базирано на знанието“, постигането на висок жизнен стандарт, който включва освен постигане на ново качество на социалната сфера и жизнената среда, още и достъп до качествено образование и обучение, съобразено с нуждите на икономиката и динамиката на трудовия пазар. По-конкретния анализ на Общинския план за развитие установи, че са целесъобразни нови съдържателни допълнения за развитието на образователната система за периода до 2013 г.

* * *

Основен приоритет за развитие на образователната система в община Велико Търново до 2013г. е повишаване на нейната ефективност. Предвидено е това да се извърши чрез оптимизация на мрежата от училища и детски градини, подобряване на материално-техническата база, широко приложение на информационните технологии, повишаване квалификацията на педагогическите кадри, създаване на мрежа за информационен обмен, въвеждане на съвременни интерактивни методи. По наша преценка изпълнението на така дефинирания приоритет обхваща или включва дейности, които са извън образователната система. Това доказва нейната функционалност и фундаменталност за цялостното развитие на всяко селище и административно-териториална единица в страната. В този смисъл са необходими и по-системни интердисциплинарни научни изследвания, които могат да се стимулират от органите на местната власт. Извършеното изследване е посветено на факторите за развитие и пространствена организация на образователната система в община Велико Търново.

Една от мерките за реализацията на приоритета е подобряване условията и ефективността на образователната система в общината, чрез оптимизация на мрежата от училища и детски градини, чрез подобряване на материално-техническата база и компютъризиране на училищата, чрез повишаване квалификацията на педагогическите кадри в системата на образованието и въвеждане на нови съвременни методи, чрез създаване и използване на информационна мрежа между училищата, детските градини и педагогически организации, чрез интегриране в образованието на деца и ученици от етническите малцинства, съобразно разработената общинска стратегия за закрила на детето 2008-2013г.

Формирането на образователната система е продължителен процес, който се характеризира с изразена хоризонтална структура. Тя включва предучилищното, основното, средното и висшето образование с изградената мрежа от детски градини, училища, колежи и университети.

Върху развитието и пространствената организация на образователната система в община Велико Търново влияние оказват много фактори, чиято сила на действие се променя през отделни периоди. За да се измери и оцени тяхното влияние е извършена класификация на факторите: географско положение, природни, демографски и социални, икономически.

1. Географско положение

Определящ фактор за развитието на образованието в община Велико Търново е благоприятното географско положение. То трябва да се измерва на различни равнища: континентално, ЕС, национално, районно.

Община В. Търново е в Централна Северна България, като на юг достига до Стара планина. Според физикогеографската регионализация на Иван Дреновски, Марина Йорданова и Стефан Велев (В: География на България, София: Форком, 2002, 381–391), голяма част от територията на община Велико Търново попада в Предбалканско-източностаропланинската област и по-конкретно в северната хълмисто-ридова подобласт, а друга по-малка част – в областта на Дунавската равнина. Икономогеографското положение на общината се определя от факта, че тя е част от Северния централен район за планиране, а като административно-териториална единица граничи с общините: Павликени, Полски Тръмбеш, Лясковец, Горна Оряховица, Златарица, Елена, Гурково, Трявна, Дряново и Севлиево. Териториалната близост на градовете В.Търново, Лясковец и Г. Оряховица предопределя по-големия интензитет на връзките между тях, които включват ежедневните трудови пътувания и пътуванията на ученици и студенти към общинския и областен център Велико Търново.

2. Природни фактори

Природната среда е фактор, чието влияние се проявява косвено върху населението и икономиката на района. С пряко влияние върху пространствената организация на образователната система са релефа и надморската височина. Техните различия оказват влияние и върху броя на учениците. Така например в равнинните територии, селата Ресен, Водолей и Самоводене с надморска височина под 200 м., учениците са 2 пъти повече (325 бр. – данни от 2008/2009 г.) от броя на учениците на юг в планинската територия, в гр. Килифарево и селата Вонеща вода, Войнежа и Вългевци с надморска височина над 200м. (161 бр. – данни от 2008/2009 г.) Действащото законодателство отчита споменатите природни различия и определя броя на учениците в една паралелка в планинските райони да е 14, а в низинните – 18. В основното училище в гр.Килифарево средната пълняемост на ученици в една паралелка е 20, а в основните училища в селата Ресен, Водолей и Самоводене са съответно 17, 13, 11 (данните са за учебната 2008/2009 г.).

3. Демографски и социални фактори

Демографските и социалните фактори бихме могли да ги обединим в една група, като всеки един от тях включва няколко подгрупи с различна степен на влияние върху развитието и пространствената организация на образователната система в община В. Търново. Подгрупи на демографските фактори са: брой на населението, естествено движение, механично движение, структура на населението.

Населението на община Велико Търново към 01.01.2007 г. наброява 88 541 души. За периода (1999 г. – 2007 г.), то е намаляло с 1565 души (1,74%). Гъстотата

на населението е 102,1 души/кв.м. Съотношението градско-селско население в общината е 82,38% (72 940 души) към 17,62% /15 601 души/, (2007г.).

Селищната мрежа в община В.Търново обхваща 89 населени места, в които се включват 3 града и 86 села (вж. картата в Приложение 1). На територията на общината са се формирали два типа селищна мрежа, обусловени от природните условия и историческото развитие. На север в равнинната територия селищната мрежа е представена от компактни и големи села, а на юг в планинската територия селищната мрежа е от дисперсен тип. Това са бившите села, махали и колиби, които постепенно се обезлюдяват и ликвидират.

Намалението на броя на населението се дължи на основните демографски процеси – раждаемост, смъртност, естествен прираст, които са ниски. Раждаемостта в общината се увеличава след 2003 г. незначително. През 2003 г. тя е 6,7‰, а през 2006 г. – 7,6 ‰. В резултат от бавно нарастващата раждаемост и имиграцията в региона, броят на децата в община В. Търново до 7 годишна възраст нараства: например през 2005 г. те са 1907 деца, през 2006 г. – 2027, през 2007 г. – 2166.

Нивото на смъртността в селата е значително по-високо, поради застаряващата възрастова структура на населението и изселването на млади хора към градовете. През последните 10 години естественият прираст в селата на общината е – 1,8‰.

Механичното движение на населението, към което се отнасят вътрешните и външните миграции, е друг демографски фактор, който през отделни периоди от развитието на образователната система в общината е имал силно и решаващо значение (след 1965 г., след 1989 г.). Вътрешните миграции в общината се засилват след 1965 г. През този период се строят нови жилищни квартали и се откриват нови училищни сгради. Най-голяма е миграционната активност във възрастовата група 20–25 г., когато се вземат важни решения свързани с брак, професия, обучение в друг град или в чужбина. Основна тенденция, която е характерна за община В. Търново след 1990 г. е наличието на изразени външни миграции сред безработното, трудоспособно население към по-големите градове на страната. Основната част от изселващото се население се ориентира към София, Варна и Пловдив, а също и в чужбина. Вследствие на миграционните процеси, от 1992 г. до 2001 г., 1/3 от паралелките в училищата в общинския център се закриват, както и някои училища в селата (с. Беляковец, с. Присово и др.).

Механичният прираст в общината през 2006 г. е 131 (по данни на НСИ).

Структурата на населението се категоризира по възраст, пол, брачна и етническа. В трудоспособна възраст, населението в община В. Търново е 59 590 души (2007 г.). През последните години е характерно намаляване на броя на населението в под трудоспособна възраст и увеличаване на населението в над трудоспособна възраст. Тази неблагоприятна тенденция доказва процеса на застаряване на населението. Структурата на населението по пол показва сравнително равномерно разпределение, с малък превес на жените. През 2006 г. в

общината са регистрирани 46 641 жени към 41 900 мъже (по данни на НСИ). Общината се характеризира с една от най-високите стойности за страната на разводи и ниска брачност, което оказва негативно влияние върху раждаемостта. Етническата структура на населението е резултат от исторически предпоставки. В общината етническата структура е: българи – 92,15%, турци – 5,42%, роми – 0,88%, други – 0,44% (2001г.)

Анализирайки демографските фактори може да се направи извода, че градското население е в по-благоприятна ситуация с възпроизводствения си потенциал от селското население, което застарява, нарушени са основни възрастови структури.

Социалните фактори включват следните подгрупи: политиката на страната в сферата на образованието, чрез създадената нормативна база, културно-историческото наследство на общината, отпадането на децата от училище, както и интегрирането на деца и ученици от етническите малцинства в образованието.

Определящо значение има държавната политика в сферата на образованието. Обоснованата регионална политика може да се реализира чрез оптимизиране и диспергиране на мрежата от различни детски градини и училища. В община В. Търново функционират 26 детски заведения (за деца в ранна и предучилищна възраст), от тях 4 ОДЗ и 22 ЦДГ (8 в общинския център и 14 в малките градове и селата).(вж. табл. № 1 и картата в Приложение 1).

Таблица № 1

Детски заведения на територията на община Велико Търново (2008–2009г.)

детско заведение	населено място	вид	финансиране
ОДЗ “Ален мак”	гр. В. Търново	обединено детско заведение	общинско
ЦДГ “Райна Княгиня”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ „Слънце”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ “Иванка Ботева”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ОДЗ “Св. св. Кирил и Методий”	гр. В. Търново	обединено детско заведение	общинско
ЦДГ “Ивайло”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ “Евгения Кисимова”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ “Първи юни”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ “Здравец”	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско

ОДЗ "Пролет"	гр. В. Търново	обединено детско заведение	общинско
ОДЗ "Рада Войвода"	гр. В. Търново	обединено детско заведение	общинско
ЦДГ "Соня"	гр. В. Търново	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ "Надежда"	гр. Килифарево	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ "Пламъче"	гр. Дебелец	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ "Вяра, Надежда, Любов"	с. Ресен	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Самоводене	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ "Мечо Пух"	с. Беляковец	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Шемшево	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Пчелище	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ "Нарцис"	с. Вонеща вода	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Водолей	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Ново село	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Церова кория	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Балван	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Присово	целодневна детска градина	общинско
ЦДГ	с. Никюп	целодневна детска градина	общинско

По данни на РИО на МОН – гр. В. Търново

Чрез Закона за народната просвета са определени видовете училища в България, като на територията на община В. Търново през учебната 2008/2009 г. училищната мрежа включва: 13 основни училища, 2 помощни, 3 профилирани гимназии, 4 СОУ, 7 професионални гимназии, 3 частни училища, общият им брой е 32. (вж. табл. № 2 и картата в Приложение 1)

Таблица № 2
Учебни заведения на територията на община В. Търново (2008–2009 г.)

училище	населено място	вид	финансиране
ОУ "Христо Ботев"	гр. Велико Търново	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Бачо Киро"	гр. Велико Търново	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Св.П.Евтимий"	гр. Велико Търново	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Д.Благов"	гр. Велико Търново	основно (I–VIII клас)	общинско

ОУ "П.Р.Славейков"	гр. Велико Търново	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "В.Левски"	с. Леденик	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Д-р П. Берон"	гр. Дебелец	основно (I– VIII клас)	общинско
ОУ "Св. Иван Рилски"	с. Балван	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Христо Ботев"	с. Ресен	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Хр. Смирненски"	с. Водолей	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Хр. Смирненски"	с. Самоводене	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "П. Р. Славейков"	с. Церова кория	основно (I–VIII клас)	общинско
ОУ "Н. Рилски"	гр. Килифарево	основно (I–VIII клас)	общинско
ПУ "Т. Търновски"	гр. Велико Търново	помощно (за деца с умствена изостаналост)	държавно
ПУ "Ив. Вазов"	с. Ново село	помощно (за деца с умствена изостаналост)	държавно
ХГ "Св. св. Кирил и Методий"	Велико Търново	профилирана гимназия	общинско
ПМГ "В. Друмев"	Велико Търново	профилирана гимназия	общинско
ЕГ "Проф. д-р Асен Златаров"	Велико Търново	профилирана гимназия	общинско
ЧПГ "АК Аркус"	Велико Търново	профилирана гимназия	частно
СОУ "Емилиян Станев"	Велико Търново	СОУ (I–XII клас)	общинско
СОУ "В.Благодеева"	Велико Търново	СОУ (I–XII клас)	общинско
СОУ "Владимир Комаров"	Велико Търново	СОУ (I–XII клас)	общинско
СОУ "Г. С. Раковски"	Велико Търново	СОУ (I–XII клас)	общинско
ПГСГАГ "Ангел Попов"	Велико Търново	професионална гимназия	държавно
СГ по икономика	Велико Търново	професионална гимназия	държавно
ПГЕ "А. С. Попов"	Велико Търново	професионална гимназия	държавно
ПГМД	Велико Търново	професионална гимназия	държавно
ПГТ "Д-р Васил Берон"	Велико Търново	професионална гимназия	държавно
ПГМ "Н. Й. Вапцаров"	Дебелец	професионална гимназия	държавно
ПГС "К. Фичето"	Велико Търново	професионална гимназия	общинско
ЧПГМ	Велико Търново	професионална гимназия	частно
ПК по ИС	Велико Търново	професионален колеж	частно

По данни на РИО на МОН – гр. В. Търново

През учебната 2008/2009 г. общият брой на учениците, обучаващи се в началния, прогимназиалния и гимназиалния етап в учебните заведения на общината е 4161. За сравнение – през учебната 2007/2008 г. техният брой е 4373, т.е. само за една година учениците са по-малко с 212. Паралелките в общинските училища също са по-малко, 2007/2008 г. са 198, а 2008/2009 г. – 182, т.е. с 16 по-малко. Средната пълняемост на една паралелка през настоящата учебна година е 22,86. В селските училища на общината, сериозен проблем свързан с обучението са маломерните и слети паралелки. Особено след IV клас нагоре се сформират слети паралелки, което довежда до затрудняване на учебния процес и намалява интереса на учениците към посещаване на учебните часове.

От началото на 2008 г. с наредба на МОН в училищата на общината се извършва децентрализация и влизат в сила делегираните бюджети. С тяхното въвеждане, училищните директори получават възможност да разполагат със средствата, които имат и в техен интерес е всеки един от тях да събере по-голям брой ученици, за да оцелее неговото учебно заведение. Училищата в града, които имат над 500 ученици (ОУ “Б. Киро”, ОУ “Св. Патриарх Евтимий”, СОУ „В. Благоева”, ПМГ “В.Друмев”, ЕГ “Проф. А. Златаров”, СОУ “Ем. Станев”) напълно се справят с парите си, но всички останали разполагат с два пъти по-малко бюджет. Особено голяма е разликата в селските училища. За да се спасят от закриване МОН регламентира т.нар. „защитени училища”, които няма да бъдат закривани, поради своята отдалеченост от другите най-близки училища, изискването е да са отдалечени повече от 15 км. Община В. Търново ще кандидатства в бъдеще такъв статут да получи училището в гр. Килифарево. Друга възможност са „средищните училища”, които събират ученици от съседните села в радиус също от 15 км., за статут на такъв вид училище ще кандидатства ОУ “П. Р. Славейков” в с. Церова кория.

Културно-историческото наследство е стратегически фактор за устойчивото развитие на образованието в община В. Търново. Традициите на общината в изграждането на паметници на културата, които допринасят за повишаване образователното равнище на населението датират още от периода на българското Възраждане. (В: История на Велико Търново, том II, В. Търново: Абагар, 2000, 185–200, 217–225) Паралелно с възникването на първите училища в градския център и околните села, отварят врати и нови читалища, които се оформят като духовни центрове и изиграват важна роля за обогатяване общата култура и образование на местното население. Наличието на подобни паметници и в днешно време допринасят за повишаване историческото образование на младото поколение и за основаването на образователни институции с национално значение, каквито са двата университета в град Велико Търново: ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” и НВУ “Васил Левски”.

През последните години се наблюдава и висок процент на децата в училищна възраст, които не са обхванати от системата на образованието или отпадат от нея. За учебната 2006/2007 г. броят на отпадналите ученици в общината е 71,

като причините са от следния характер: поради отсъствия – 6, поради слаб успех – 6, поради болест – 5, поради семейни причини – 25, поради социални причини – 11, заминали в чужбина – 18 (данни от РИО на МОН). Лошото икономическо положение на много български семейства се счита за един от основните фактори за отпадане от образователната система. Качеството на предлаганото образование не може да надскочи и да се различава съществено от качеството на самото общество, от неговата икономика и култура. Ако училището е по-привлекателно, с повече възможности и капацитет, ако голяма част от родителите не са на границата на бедността, много е вероятно поне част от децата, които в настоящият момент са в групата на отпадналите, да посещават училище. За да се преодолее тази негативна тенденция през 2006 г. МОН разработи „Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006–2015 г.)”. В актовете, приети в рамките на ЕС, както и в документите на ООН в областта на образованието се дефинират две основни цели на образователната политика – равен достъп до образование и равен достъп до качествено образование.

Друг фактор, който има социален характер е интегрирането в образованието на деца и ученици от етническите малцинства. За целта е разработена Общинската стратегия за закрила на детето за периода 2008–2011 г., където са засегнати два важни аспекта за развитие на образованието в община В. Търново: нуждата от интеграция на деца от етническите малцинства и на деца с увреждания в училищната система.

Сериозен проблем представлява големият брой физически и психически здрави деца от етническите малцинства, които посещават помощни училища. Причини за тяхното попадане там са както културните особености, така и по-слабата посещаемост на ясли и детски градини от деца в неравностойно положение. Тази причина може да се разглежда като пречка за интеграцията на последните в образователната система. Освен това е посочено като недостатък и недобрата подготовка на учителите и възпитателите за работа с тези деца. Мултикултурната среда рефлектира върху качеството на тяхната работа и също затруднява интеграцията на децата. В шест от училищата на територията на община Велико Търново преобладават деца от етническите групи, надхвърлящ 60 % от общия брой обучавани деца. В ОУ „Христо Ботев” – гр. В. Търново се обучават изцяло деца от етническите малцинства. В ОУ „Неофит Рилски” – гр. Килифарево дялът на децата от етническите малцинства в начална степен е 71,6 %. Останалите училища са намират в селата Водолей, Балван, Леденик и Церова кория, където високият процент на деца от етническите малцинства се дължи на факта, че в населеното място не живеят деца от български произход. През последната година на територията на община Велико Търново в образователната система са интегрирани общо 99 деца, от които 6 в предучилищна възраст, 50 – в начално училище, 27 – в прогимназиална степен и 16 – в гимназии (данни от отдел „Образование” към община В. Търново).

4. Икономически фактори

От тази група фактори със силно влияние е структурата на икономиката, включително заетостта и безработицата.

В началото на 90-те години на XX век икономиката на общината навлиза в период на ограничения и рецесия. При прехода от планова към пазарна икономика, голяма част от предприятията намаляват своето производство или напълно го прекратяват. След 2000 г. се очертават положителни тенденции в икономическото развитие. Динамично се развиват структуроопределящите отрасли: дървообработване, електроника, строителство, хранително-вкусова промишленост, търговия и услуги. В общината е изградена модерна туристическа индустрия, която предлага познавателен, културен, конгресен, селски и екологичен туризъм.

Заетостта и безработицата са между факторите, влияещи най-силно върху финансовото състояние на населението. Икономическата стабилност и благополучие увеличават браковете и раждаемостта, което води до нарастване на броя на децата, посещаващи детските градини и училищата в общината.

Икономически активното население за 2007 г. в общината е 43 964 души, като коефициентът на заетост е 37,2% в сравнение с областта. По сектори се разпределя по следния начин: 42,3% заети в сферата на услугите, 38,1% в индустрията, 13,3% в аграрния сектор. В градовете заетостта е 47,3%, докато в селата е 27,4% от тази на областта. Очевидно е, че съществува пряка връзка между икономическото развитие и структурата на образователната система в общината.

Безработицата е ново явление, което се превърна в проблем за много семейства след настъпването на промените в икономиката след 1990 г. Големите предприятия се реструктурираха, в резултат на което безработицата рязко се увеличи. Тенденцията за нарастване на безработицата продължава до 2001 г. Някои отрасли, като търговия, туризъм, строителство и услуги, главно шивашки и таксиметрови, преживяха подем. В началото на 2008 г. безработицата в общината е 4,35%. В сравнение с 2006 г. тя е намаляла от 2520 души на 1929 души (по данни на НСИ). Този фактор има силно влияние за намаляване броя на учениците в училищата на общината. Ето защо регулирането на безработицата, влияе пряко върху образователната система.

5. Опит за класифициране на факторите, в зависимост от степента им на влияние върху развитието на образователната система в община Велико Търново

Изброените фактори имат различна степен на влияние върху развитието и пространствената организация на образователната система в община В. Търново. Някои от тях са със силно влияние, други със средно, трети със слабо, а има и които не оказват влияние (вж.табл. № 3). Ако се направи опит да се класифицират в зависимост от степента им на влияние, може да се определи като фактор със силно влияние географското положение, което определя и силното влияние на демографските и социалните фактори. Икономическите фактори са

със средно влияние, като определящ от тях е безработицата, която има силно влияние за намаляване броя на учениците. От природните фактори слабо влияние оказва релефа, а останалите природни фактори са без влияние върху образователната система.

Таблица № 3

Класификация на факторите, в зависимост от силата им на влияние върху развитието на образователната система в община Велико Търново

Легенда:

Географско положение	Природни фактори		Икономически фактори	
	Релеф и надморска височина	Други	Икономическо развитие	Заетост и безработица
+++	+	-	++	++

Демографски фактори				Социални фактори			
Брой на населението	Естествено движение	Механично движение	Структура на населението	Политически	Културни	Отпаднали ученици	Интеграция на етнически малцинства
++	+++	++	++	+++	++	++	++

- фактор със силно влияние – + + +
- фактор със средно влияние – + +
- фактор със слабо влияние – +
- фактор без влияние –

* * *

Поставените проблеми са важни и необходими за постигане на качествено образование в община Велико Търново. Факторите, влияещи върху развитието и пространствената организация на образователната система в рамките на общината би следвало да бъдат отразени и в Общинския план за развитие, като се предприемат мерки за тяхното преодоляване и решаване. Има необходимост от разработване и на по-голям брой подобни регионални изследвания на образователната система на общините в страната, резултатите от които да присъстват в плановете и стратегиите за развитие на административно-териториалните единици в България.

ЛИТЕРАТУРА

1. **География на България**, Физическа и социално-икономическа география. София, Форком, 2002.
2. **Годишник** на Хуманитарна гимназия “Св. св. Кирил и Методий” гр. В. Търново, 2005–2006 г. В. Търново, Фабер, 2006.
3. **Димитров, Стр.** и колектив. История на Велико Търново. Т. II. В. Търново: Абагар, 2000

4. **Димов, Н., Ив. Марков.** Балансираното развитие на районите в България: същност и главни инструменти. – В: Сб. Развитие на науката и висшето образование. В. Търново, Фабер, 2005.

5. **Маринова-Христиди, Р.** Българското образование между съветизацията и традицията 1948–1959 г. София, УИ “Св. Кл. Охридски”, 2006

6. Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006–2015г.)

7. Общинска стратегия за закрила на детето 2008–2011 г., община Велко Търново

8. Общински план за развитие на община В. Търново, 2007–2013 г.

9. Районите, областите и общините в РБългария, НСИ, 2007г.

10. Управление на средното образование. Информационен бюлетин на МОН, бр.2, 2008 г.

11. **Янков, Р., П. Славейков,** География на населението и селищата. В. Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий”, 1995

Интернет адреси:

1. <http://www.nsi.bg/>

2. <http://www.minedu.government.bg/>

3. <http://www.mrrb.government.bg/>

Приложение 1

Община Велико Търново

